

‘VERTREKKENDE
PAUL VAN ERKELENS BLIKT
NOG EEN KEER VOORUIT

‘Het wordt tijd voor een blauwe omgevingsvisie’

TEKST PAULINE VAN KEMPEN | FOTOGRAFIE MARCEL MOLLE

P De langstzittende dijkgraaf van Nederland houdt er eind dit jaar mee op. Paul van Erkelens, de hoogste baas van Wetterskip Fryslân, stond een kwart eeuw aan het roer. "We weten veel over de zoetwaterbel, de verzilting, de bodemdaling, de zeespiegelstijging en de grondwaterstanden, maar we hebben nog niet de tijd genomen om dat te bundelen."

H ij is de enige die nog een eigen werkplek heeft op het hoofdkantoor van Wetterskip Fryslân, aan de rand van Leeuwarden. De oude stofzuigerfabriek van Philips, waar het waterschap al twee decennia jaar zetelt, is twee jaar geleden grondig verbouwd en heeft sindsdien flexplekken, vertelt Paul van Erkelens daags nadat het algemeen bestuur instemde met de profielschets voor zijn opvolger. "En het hele kantoor is energieneutraal. Voor de rest van de organisatie hebben we nog 32 procent te gaan." Wetterskip Fryslân wil, net als de andere waterschappen en het Rijk, in 2025 volledig energieneutraal zijn en in 2030 klimaatneutraal. Terecht, aldus de dijkgraaf: "Ik vind dat we als waterschap het goede voorbeeld moeten geven."

In 2004 begon Van Erkelens als hoogste baas van de nieuwe fusieorganisatie Wetterskip Fryslân, waarin zes waterschappen in Friesland en een deel van het Groninger Westerkwartier samengingen. Daarvoor was hij tien jaar watergraaf van Regge en Dinkel, een waterschap in het oosten van Overijssel dat in 2014 opging in Vechtstromen.

Al met al gaf hij meer dan een kwart eeuw leiding aan een waterschap en dat maakt hem tot de langstzittende dijkgraaf van Nederland, zo meldde het Wetterskip begin juni in het persbericht over het aangekondigde afscheid van Van Erkelens.

De langstzittende dijkgraaf, is dat een compliment?

Met een knipoog naar zijn voorlichter: "De langst wérkende, zeg ik liever. Ik heb me nooit verveeld, de afgelopen 26,5 jaar >

'ALTIJD DIE DRANG OM DE TARIEVEN TE MATIGEN, DAT BEGRIJP IK NIET ZO'

waren één bruisende ontwikkeling. Het waterschap is veranderd van een echte technocratische organisatie, die vooral met de boeren aan het dealen was, tot een organisatie die midden in de samenleving staat, pal naast de gemeenten, de provincie en het Rijk. Er wordt niet meer meewarig naar ons gekeken.”

“In die 26,5 jaar zijn de waterschappen bovendien geïntegreerd: ze zijn niet meer alleen verantwoordelijk voor de kwantiteit maar ook voor de kwaliteit van het water. De laatste vijf jaar zijn daar de gevolgen van de klimaatverandering voor het waterbeheer bijgekomen en vorig jaar zomer moesten we voor het eerst in de geschiedenis anticiperen op droogte. Ik neem afscheid in een hartstikke interessante tijd, van de mooiste baan in Nederland.”

Wat heeft u zelf met water?

“Ik had er niet zo veel mee. In mijn wethoudertijd in Hengelo ben ik de waterschappen ook weinig tegengekomen. Daarna ben ik nog tweeënhalf jaar burgemeester geweest van mijn geboorteplaats Winterswijk. Dat was veel minder dynamisch dan ik gewend was in Hengelo, ik mocht vooral lintjes knippen. Daarvoor vond ik mezelf te jong, ik wilde terug naar de inhoud. Bij het waterschap kenden ze mij natuurlijk wel. Maar ik heb mij het waterbeheer pas eigengemaakt nadat ik was benoemd. Toen ontdekte ik dat Twente ook water had.”

“Inhoudelijk vond ik het werk heel interessant. Regge en Dinkel was het eerste geïntegreerde waterschap en het was het grootste waterschap van Nederland. Maar toen kregen we verkiezingen en werd Wetterskip Fryslân de grootste. Dus besloot ik daar te solliciteren. Het was ook een totaal ander gebied, met een totaal ander waterbeheer. Dijken bijvoorbeeld en peilbe-sluiten, dat hadden we in Twente allemaal niet. En een veel grotere invloed van de boeren. Moeten we die groene kikker wel naar Friesland halen, zeiden ze.”

“Ik ben de enige dijkgraaf in Nederland die naar een ander waterschap is gegaan. Dat

vind ik bijzonder, bij burgemeesters is zo’n verschuiving heel normaal. Ik heb mijn collega’s al opgeroepen: kom naar Friesland, hier gebeurt het.”

U vertrekt op het moment dat het Wetterskip met een tekort van 9,2 miljoen euro op de begroting voor volgend jaar wordt geconfronteerd, fors meer dan verwacht. Dat betekent dat de tarieven volgend jaar eenmalig flink zullen stijgen.

“Het bestuur heeft er de afgelopen jaren bewust voor gekozen om de reserves in te zetten om de tarieven te matigen. Op een gegeven moment raken die op en dan is de vraag: wanneer vraag je geld van de mensen? Er is een aantal tegenvallers: de prijzen van de aannemers zijn gestegen, er komt minder dividend van de Nederlandse Waterschapsbank en het Noordelijk Belastingkantoor kampt met inningsproblemen. Maar we hebben geen grote tekorten.”

“Ik denk wel dat het bestuur eerlijker zou moeten zijn over de kosten die op ons afkomen. Altijd die drang om de tarieven te matigen, dat begrijp ik niet zo. Het zou toch in de eerste plaats moeten gaan over wat er nodig is.”

“Na 1953 is er niemand meer overleden door wateroverlast, na 1998 is er een geweldig programma voor de rivieren in gang gezet, de komende jaren wordt de Afsluitdijk veiliger gemaakt. We doen ontzettend veel, maar we zullen daar ook voortdurend in moeten investeren. Dat is het lot van een deltaland. Of we moeten Nederland teruggeven aan het water, dat is de goedkoopste optie.”

Wat zijn de grootste uitdagingen voor de komende jaren?

“De klimaatverandering en alles wat daarmee samenhangt. De dijken, de verzilting, de zoetwaterbel, de biodiversiteit, de energietransitie. Daarin zullen we samen met de gemeenten, de provincie en het Rijk moeten optrekken, want dan gaat het ook over ruimtelijke ordening. Wat betekent het bijvoorbeeld voor de verzilting als de zeespiegel stijgt? Gaan we de dijken verhogen

of kiezen we voor andere opties?”

“De Waddenzeedijk is een prima dijk, maar het is ook een heel kunstmatige dijk. Het is risicovol om zo’n dijk te verhogen. Moet je daarmee doorgaan als de zeespiegel blijft stijgen of begin je tijdig met het in gang zetten van een dijklandschap, zoals de duinen? Het nadenken daarover is het lijfsbehoud van ons land. Ik maak het niet meer mee, de kinderen die nu op de wereld gezet worden wel.”

Zijn de huidige waterschappen daartoe in staat, of is het verstandiger om een nieuwe organisatie op te tuigen samen met bijvoorbeeld drinkwaterbedrijven?

“Samenwerking is goed en dat gebeurt ook, maar ik geloof niet in één organisatie. Al die fusies kosten ontzettend veel energie en wat levert het op? De schaal van de drinkwaterbedrijven is bovendien een heel andere dan die van de waterschappen. Het is goed dat de waterschappen een professionele schaal hebben gekregen, maar deze is prima. Wij weten Vitens te vinden als dat nodig is, en zij ons.”

“Als je Nederland opnieuw zou moeten inrichten, zou je misschien andere keuzes maken. Maar in de huidige situatie denk ik dat we het goed voor elkaar hebben. Het is belangrijk dat wij een belastingstelsel hebben. Daarmee hebben we van Nederland de veiligste delta van de hele wereld gemaakt.”

“Ik ben ook voorstander van een politiek bestuur. Ik heb daar wel eens aarzelingen bij gehad, maar ik zie dat we nu veel meer een overheid zijn die op gelijke voet met andere overheden staat. Via de partijlijnen zijn er contacten en er is meer discussie. We zijn geen gek bestuur meer, we worden serieus genomen. En met onze kennis zijn wij in staat om de kaders te scheppen.”

“Een paar jaar geleden zijn wij het klimaat ook als framing voor ons werk gaan gebruiken en zijn we met de klimaatparaplu aan de gang gegaan. Het leuke is: we hebben vaak moeten opboksen tegen geluiden om de waterschappen af te schaffen, maar dat hoeft niet meer.”

Waar bent u nog niet tevreden over?

“We zijn nog lang niet op het punt dat ruimtelijke ordening voldoende meedoet in de discussie over klimaatverandering. De trend is dat alles van onderop gekoesterd moet worden. Het is vaak vastleggen van wat er al is, terwijl het ooit een visionaire portefeuille was. Wat mij betreft mag er een revival plaatsvinden. Als je ziet wat er nodig is, mag je als overheid best meer aan de voorkant nadenken.”

“Dat is soms lastig: als je weet dat een dijk over vijftig jaar verhoogd moet worden, moet je die ruimte nu niet gebruiken. Dat vinden gemeenten niet leuk. Daarom moeten de waterschappen zelf een goed beeld hebben. En daar kunnen we nog wel een slag maken.”

“We weten veel over de zoetwaterbel, de verzilting, de bodemdaling, de zeespiegelstijging en de grondwaterstanden, maar we hebben nog niet de tijd genomen om dat te bundelen. Wat betekent de klimaatverandering nou voor Friesland, met welk verhaal gaan we naar de provincie? Het wordt tijd dat we een blauwe omgevingsvisie maken.”

“Ook binnen het Wetterskip is dan een cultuuromslag nodig. We moeten meer uit onze schulp kruipen en meedenken.”

“Een ander stokpaardje van mij is biodiversiteit. Daarvoor geldt hetzelfde als vijf jaar geleden voor klimaatverandering: toen leefde dat nog nauwelijks, maar inmiddels beseft iedereen wel dat er wat aan de hand is. De droogte heeft heel veel mensen in beweging gebracht. Biodiversiteit is lastiger, omdat het onzichtbaarder is. Wij zijn nu heel voorzichtig begonnen met bloemrijke dijken, maar dat kan echt nog veel beter.”

Heeft u nog een advies voor uw opvolger?

“Ik hoop dat hij of zij met net zoveel plezier naar het werk gaat als ik. Dat is goed voor jezelf, voor de organisatie en dus ook voor het waterbeheer. Ook in het dagelijks bestuur was de sfeer altijd prima en de verhoudingen met de boeren en het bedrijfsleven zijn goed. Voor mij is dat een van de belangrijkste dingen in mijn carrière geweest.” •

Paul van Erkelens (Winterswijk, 1953) studeerde chemische technologie in Enschede, werkte in het onderwijs, zat voor D66 in de gemeenteraad van Hengelo (1978-1982), was wethouder in Hengelo (1982-1991), burgemeester van Winterswijk (1991-1993), watergraaf van Regge en Dinkel (1993-2004) en dijkgraaf van Wetterskip Fryslân (2004-2019). Hij zat in verschillende besturen, waaronder het algemeen bestuur van de Unie van Waterschappen, het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied, het Bestuurlijk Platform Zoetwater, de Stuurgroep Gebiedsagenda Wadden, het Regiecollege Waddengebied en het bestuur van de Veiligheidsregio Fryslân.

‘WE ZIJN GEEN GEK BESTUUR MEER, WE WORDEN SERIEUS GENOMEN’